

ARAŞTIRMAYA YÖNELİK İNANÇ VE DUYGULARIN ARAŞTIRMAYA YÖNELİK KAYGI DÜZEYİNE ETKİSİ: SAĞLIK YÖNETİMİ ÖRNEĞİ

Elif KAYA¹
Fatma Nur POLAT²
Hakan DEĞERLİ³

ÖZET

Kaygı, insanda meydana gelen akıl dışı korku durumu olarak ifade edilmektedir. Bireylerin akademik alanlarda kendilerini yetersiz olarak görmesi beraberinde kaygı durumunu meydana getirmektedir. Kaygı sonucunda bireylerde meydana gelen tedirginlik ve korku durumu, bireylerin akademik alanlardaki beceri ve yeteneklerini önemli derecede etkileyebilmektedir. Araştırmanın amacı, lisans ve lisansüstü öğrencilerinin araştırmaya yönelik inanç ve duygularının, araştırmaya yönelik kaygı düzeyine olan etkisini incelemektir. Araştırmanın örneklemini Süleyman Demirel Üniversitesi Sağlık Yönetimi Bölümü 4. sınıf lisans öğrencileri ve lisansüstü öğrencileri (N=131) oluşturmaktadır. Araştırmada “Araştırmaya Yönelik Kaygı Ölçeği” ve “Akademik Potansiyele Yönelik İnanç ve Duygular Ölçeği” kullanılmıştır. Ölçek boyutları demografik verilere göre parametrik ve non-parametrik testlere tabi tutulmuştur. Ayrıca regresyon analizi kullanılarak kurulan model test edilmiştir. Araştırmanın sonucunda mezuniyete en yakın kitle olarak araştırmaya dâhil edilen 4. sınıf lisans öğrencileri ve lisansüstü (yüksek lisans ve doktora) öğrencilerinin araştırmaya yönelik inanç ve duygularının araştırmaya yönelik kaygı düzeyine olan etkisi ortaya konulmuştur. Elde edilen sonuçlara göre, eğitim düzeyi ve hedeflenen meslek algılanan akademik potansiyel ve araştırmaya yönelik kaygı düzeyi üzerinde anlamlı etkiye sahip olduğu, kurulan modelin anlamlı bir model olduğu ve araştırmaya yönelik kaygının %16,5’inin akademik potansiyele yönelik inanç ve duygular ile açıklanabildiği görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: akademik potansiyel, araştırmaya yönelik kaygı, akademik potansiyel memnuniyeti

¹ Yrd. Doç. Dr., Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Sağlık Yönetimi Bölümü

² Öğr. Gör., Süleyman Demirel Üniversitesi, Şarkikaraağaç Meslek Yüksekokulu, Sağlık Kurumları İşletmeciliği

³ Yüksek Lisans Öğrencisi, Süleyman Demirel Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sağlık Yönetimi Bölümü

THE EFFECT OF DISQUISITIONAL BELIEF AND EMOTIONS ON THE DISQUISITIONAL ANXIETY LEVEL: THE CASE OF HEALTH MANAGEMENT

ABSTRACT

Anxiety is defined as state of irrational fear of human. The fact that the individuals find themselves as inadequate academically leads to the state of anxiety as an accompaniment. As a result of anxiety, the state of uneasiness and fear that the individuals live may significantly affect their abilities and competences in academic fields. The aim of the research is to examine the effect of disquisitional believes and emotions of the undergraduates and postgraduates on the disquisitional anxiety level. The sample group of the research consists of fourth-grade students and the postgraduates (N=131) of Süleyman Demirel University, Department of Health Management. "The scale of disquisitional anxiety" and "The scale of Believes and Emotions towards Academic Potential" were used in this research. Scale dimensions were subjected to parametric and nonparametric tests according to demographic data. In addition, the model is established using regression analysis was tested. At the end of the research, the effect of disquisitional believes and emotions of the undergraduates who were included to study as the closest to the graduation and postgraduates (master and doctorate degree) on their disquisitional anxiety levels were presented. According to the obtained results, it was found that the educational level and aimed profession have a significant effect on the perceived academic potential and disquisitional anxiety level and the set model was a significant model and 16.5% of disquisitional anxiety may be explained by the believes and emotions towards academic potential.

Keywords: academic potential, disquisitional anxiety, academic potential satisfaction

1. GİRİŞ

Herhangi bir tehdit anında hissedilen korku ve gerginlik hissi şeklinde ifade edilen kaygı (Büyüköztürk, 1997: 453) ve bir düşünceye bağlı olmak (TDK, 2017) olarak ifade edilen inancın bireylerin aktiviteleri üzerinde herhangi bir etkiye sahip olduğu ortak bir kanaattir. Üniversitelerin işlevleri arasında bilim insanı yetiştirmek gibi bir işlevinin de olduğu düşünüldüğünde bireylere araştırma bilgisi ve becerisi kazandırmak bu işlevi yerine getirmek için yeterli bir koşul olmamaktadır. Bireylerin bu alana yönelik sahip olduğu inanç ve duyguların da bu işlev üzerinde etkili olduğu açıktır. Üniversite öğrencilerininin araştırma yapmaya karşı duydukları inancın ve hissedilen duygunun araştırmaya dönük kaygılarına etkisinin olup olmadığı bu çalışmanın çıkış noktası olmuştur. Bu bağlamda lisans ve lisansüstü

öğrencilerinin araştırmaya yönelik inanç ve duygularının, araştırmaya yönelik kaygı düzeyine olan etkisini araştırmak hedeflenmiştir.

2. KAYGI VE İNANÇ KAVRAMI

Kaygı kavramı, 19. yüzyıldan sonra edebiyat alanında sıkça kullanılan bir terim iken 20. yüzyıldan itibaren bilimde, dinde, felsefede, politikada ve güzel sanatlarda kullanılan bir kavram haline gelmiştir. Sözcüğün kökeni eski Yunanca “anxietas” olup korku, merak ve endişe anlamına gelmektedir (Köknel, 1988: 119). Kullanım alanı zamanla genişleyen kavram Türk Dil Kurumu Sözlüğü’nde; “*üzüntü, endişe duyulan düşünce, tasa ve genellikle kötü bir şey olacaktı düşünceyle ortaya çıkan ve sebebi bilinmeyen gerginlik duygusu*” şeklinde tanımlanmaktadır (www.tdk.gov.tr, 2017). Kaygı ile ilgili yapılan bir diğer tanıma göre ise kaygı, kaynağı belli olmayan korku hali ya da kötü bir şey olacağına yönelik duyulan hissini verdiği rahatsızlık veya temel bir ihtiyacın karşılanmaması halinde ortaya çıkan endişe hali olarak açıklanmaktadır (Masaroğlu ve Koçakgöl, 2011: 13). Genel olarak tanımlar incelendiğinde, kaygı kavramı ile korku kavramı arasında bir ilişki olduğu görülmektedir. Kaygı, korkuya benzetilse de bu iki kavram arasında farklılıklar bulunmaktadır. Cüceloğlu (1991: 277), korku ile kaygı arasında üç temel farklılık olduğunu söylemiştir. Bunlardan en önemlisi duygunun kaynağıdır. Korkunun bellidir ancak kaygı kaynağı belli olmayan haldir. Kavramlar arasındaki ikinci farklılık ise şiddettir. Korku, kaygıdan daha şiddetlidir. Üçüncü farklılık ise süredir. Korkunun süresi kısadır. Kaygı ise uzun süre devam eder. Sonuç olarak kaygı, arasında ilişki bulunduran korkudan farklı olarak ifade edilmektedir.

Kaygı ile ilgili literatüre bakıldığında, Spielberger ve arkadaşlarının (1970) kaygıyı durumluk kaygı ve sürekli kaygı olarak ikiye ayırdıkları görülmektedir. Durumluk kaygı; kişinin içinde bulunduğu kaygı halidir. Sürekli kaygı ise; bireyin kaygıya olan yatkınlığını ifade etmektedir. Diğer bir ifade ile durumluk kaygı, kişinin kaygılanmasına neden olabilecek durumlar arasında yaşadığı ruh halidir. Sürekli kaygı durumu ise, kişinin içinde bulunduğu duruma bağlı olmayan ve nedeni belirsiz olan kaygı hali olarak açıklanmaktadır (Öner ve Le Compte, 1983; Akt.: Karataş vd., 2014: 230).

Literatürde inanç kavramı, çeşitli birçok yönü ile tanımlanmaktadır. Kavramın genel olarak psikolojik ve dini boyutları ön plana çıkmaktadır. İnanç, sözlükte bir fikre bağlılık ve kabul anlamına gelen kelime olarak açıklanmaktadır (Doğan, 1996: 142). Türkçe’de inanmak fiilinden türetilmiş olan inanç kelimesi Arapça itikat (Hökelekli, 2010: 147), Fransızca "croyance", İngilizce "belief", Almanca "glauben" kelimelerinin karşılığı olarak kullanılmaktadır. Psikolojide inancın bilgi, kanaat ve imanı kapsayan psikolojik bir olay olduğu belirtilmektedir (Eren, 2001: 173). Dini boyutta

bakıldığında ise inanç, insanın iç dünyasında karar kıldığı, kalbine dayalı kesin bir tasdik şeklinde tanımlandığı görülmektedir (Güneş, 2005: 9). Diğer bir ifadeyle inanç, bireylerin hem kendi iç dünyalarında ki hem de sosyal yaşantılarındaki dengeleri kurmada oldukça önemli bir işleve sahip olmasını sağlamaktadır (Karacoşkun, 2004: 25). Bu tanımlardan hareketle insani bir olgu olan inancın bireysel ve toplumsal açısından önemli bir yere sahip olduğu görülmektedir. Bir “şeye” yönelik inancın; o şeye dair fikir, yönelim ve tavrın da belirleyicisi olması beklenebilir denilebilir.

3. ARAŞTIRMAYA YÖNELİK KAYGI VE İNANÇ KAVRAMI

Bilim ve eğitim birbirini tamamlayan iki temel olgu olarak ifade edilmektedir. Bu iki temel olgunun birleştiği noktalar ise üniversiteler olarak belirtilmektedir. Üniversitelerin bireyler üzerindeki işlevleri, eğitim-öğretim, araştırma yapma ve bireyleri araştırma yapma konusunda teşvik etme olarak açıklanmaktadır (Saracaloğlu, 2008: 180). Araştırma kavramı, daha çok yüksek eğitimin özellikle de lisansüstü eğitimin temel işlevleri içerisinde yer almaktadır. Bu nedenle de, üniversiteler araştırma kültürünü öğrencilere kazandırmakta ve aynı zamanda da araştırmacı tutum ve davranışlara sahip bireyler yetiştirmektedir (Karasar, 1995a; 1995b; Akt.: Saracaloğlu vd., 2005: 188). Araştırmacı tutum ve davranışlara sahip bireylerin yetiştirilmesi ise beraberinde kaygılı kişiliklere sahip bireyleri oluşturmaktadır. Buradan hareketle kaygı, bireylerde duyuşsal bir özellik olarak bilinen ve aynı zamanda da bireylerin araştırmaya yönelik davranışları üzerinde önemli etkisi olan bir kavram olarak açıklanmaktadır (Izard ve Tomkins, 1966: 81-82). Diğer bir ifadeyle kaygı, bireylerin herhangi bir tehdit altında hissettiği korku ve gerginlik durumu olarak da tanımlanmaktadır (Büyüköztürk, 1997: 453). Fakat bireylerde meydana gelen kaygı korkuya göre daha az şiddetli olmaktadır (Cüceloğlu, 2006: 277). Bu durum kaygı ile bireylerin araştırmaya yönelik davranış içerisinde bulunmaları arasında ilişkinin olabileceği düşüncesini ortaya koymaktadır.

Eğitim ve psikoloji literatüründe, daha çok bireylerin sahip oldukları inançların rolü ve etkilerine yer verilmektedir. Bunun nedeni ise bireylerin başarı ya da başarısızlıklarına yönelik inançlarının, sonraki dönemlerde akademik alanlardaki çaba ve performanslarını önemli derece etkilemesidir (Dweck, 1986: 1040). Geçmişten günümüze kadar yapılan tüm çalışmalarda, bireylerin inanç ve duygularının bireylerin akademik başarı ve araştırması üzerinde önemli olduğu düşüncesi yer almaktadır. (Beane, 1994: 125). Bu düşünceye göre de bireyler, akademik potansiyelleri hakkında olumlu inançlara sahip olmaktadır (Akın vd., 2014: 50). Akademik potansiyel, bireylerin hedef ya da beklentilerini ifade etmektedir. Bireylerin akademik potansiyellerine inançları, akademik tutum ve davranışlarında etkili

olmaktadır. Bu nedenle bireylerin akademik potansiyele olan inançları, bireylerin araştırmaya yönelik olan becerilerini ortaya koymaya ve geliştirmeye neden olmaktadır. Bireylerin akademik potansiyele ait inançlarının olması çalışma memnuniyetlerini ve motivasyonlarını da arttırmaktadır. Diğer bir ifadeyle bireylerin akademik potansiyele olan inançları, bireylerin akademik başarı ya da başarısızlıkları üzerinde etkili olduğu belirtilmektedir (Pataall vd., 2014: 58). Buradan da hareketle inancın, bireylerin akademik potansiyellerinde ve akademik araştırmalarında da etkili bir kavram olarak değerlendirildiğini söylemek mümkün olacaktır.

4. GEREÇ VE YÖNTEM

4.1 Araştırmanın Amacı

Araştırmanın amacı, üniversite öğrencilerinin araştırmaya yönelik inanç ve duygularının, araştırmaya yönelik kaygı düzeyine olan etkini incelemektir.

4.2. Araştırmanın Evreni ve Örneklemi

Araştırmanın örneklemini Süleyman Demirel Üniversitesi Sağlık Yönetimi Bölümü 4. sınıf lisans öğrencileri ve lisansüstü öğrencileri, örnekleme ise bu evrenden ulaşılmış kişiler oluşturmaktadır (N=131). Araştırmanın kısıtları arasında değerlendirilebilecek örneklem sayısı, evren sayısının küçük olması ve tüm evrene ulaşma hedefinin gerçekleşmemesi ile açıklanmaktadır.

4.3. Araştırmanın Yöntemi

Araştırmada veri toplama aracı olarak Büyüköztürk (1997) tarafından geliştirilmiş olan “Araştırmaya Yönelik Kaygı Ölçeği” ve Akın ve arkadaşları (2014) tarafından Türkçe’ye çevrilmiş olan “Akademik Potansiyele Yönelik İnanç ve Duygular Ölçeği” kullanılmıştır. Anket formunun son bölümü ise demografik bilgiler için ayrılmıştır. Araştırmaya Yönelik Kaygı Ölçeği kaygı boyutunu ölçen ve 12 maddeden oluşan tek faktörlü bir ölçektir. Akademik Potansiyele Yönelik İnanç ve Duygular Ölçeği ise 10 sorudan oluşmaktadır. 1-5. maddeler akademik potansiyel memnuniyeti boyutunu 6-10. maddeler ise algılanan akademik potansiyel boyutunu ölçmeye yöneliktir. Anketin son bölümü olan demografik bilgiler bölümünde ise katılımcıların yaşı, cinsiyeti, eğitim durumları, aylık gelir miktarları ve hedeflenen meslekleri gibi çeşitli sorular yer almaktadır. Toplanan anket formları aracılığıyla elde edilen veriler SPSS 16.0 (Statistical PackagesfortheSocialSciences) istatistik paket programı kullanılarak bilgisayar ortamına aktarılmış ve verilerin analizinde bu programdan yararlanılmıştır.

Analiz neticesinde verilerin bir kısmının normal dağılıma uyduğu tespit edilmiş ve “akademik potansiyele yönelik memnuniyet” (Cronbach's $\alpha=0,858$) ve “araştırmaya yönelik kaygı” (Cronbach's $\alpha=0,891$) boyutlarında parametrik testler kullanılmıştır. “Algılanan akademik potansiyel” (Cronbach's $\alpha=0,874$) boyutunda yer alan veriler ise normal olmayan dağılım göstermiş, dolayısı ile non-parametrik analize tabi tutulmuştur. Parametrik boyutların analizinde, ikili grupları karşılaştırmak için t testi (Independent t-test), ikiden fazla grup arasında fark olup olmadığını karşılaştırırken ANOVA testi kullanılmıştır. Parametrik varsayımlar yerine getirilmediğinde ise iki grubu karşılaştırmak için Mann-Whitney U testi ikiden fazla grubu karşılaştırmak için ise Kruskal Wallis varyans analizi kullanılmıştır. Araştırmaya yönelik inanç ve duyguların araştırmaya yönelik kaygıya olan etkisi üzerine kurulan model regresyon analizi test edilmiştir. Araştırmada tüm bulgular %95 güven aralığında, $p<0.05$ anlamlılık düzeyinde değerlendirilmiştir.

5. BULGULAR

5.1. Demografik Bulgular

Çalışmanın örneklemini demografik veriler açısından incelendiğinde katılımcıların %35.1'ini erkeklerin, %64.9'unu kadınların oluşturduğu görülmektedir. Eğitim durumunda ise %78.4'lük kesimin lisans 4. sınıf öğrencisi, %21.6'sının ise lisansüstü eğitim almakta olan kişiler olduğu görülmektedir. Katılımcıların gelir durumları 0-500 TL (%26,1), 501-1000 TL (%33,6) ve 1001 TL ve üzeri (%25,4) olmak üzere 3 grupta değerlendirmeye alınmıştır. Çalışma açısından önemli olduğu düşünülen “hedeflenen meslek” doğrultusundaki dağılımlar ise, araştırma odaklı bir meslek olarak bilinen akademisyenlik ve diğer meslekler olarak ele alınmış olup, akademisyenlik hedefi olanların oranı %40,3, diğer meslekleri hedefleyen katılımcıların oranı %48,5 olarak belirlenmiştir.

Çalışmada kullanılan ölçekler “akademik potansiyel memnuniyeti”, “algılanan akademik potansiyel” ve “araştırmaya yönelik kaygı” olmak üzere 3 boyutta değerlendirilmiştir. Her bir boyutun, demografik değişkenlere göre aldıkları aritmetik ortalama ve standart sapma değerleri ile parametrik ve non-parametrik test değerlerine aşağıdaki tablolarda yer verilmiştir.

Araştırmaya yönelik potansiyel memnuniyeti boyutunun demografik değişkenlere göre aldığı aritmetik ortalama puanlarına ve boyuta ilişkin test değerlerine Tablo 1'de yer verilmiştir.

Tablo1. Araştırmaya Yönelik Potansiyel Memnuniyeti Boyutunun Demografik Değişkenlere Göre Aldığı Puanlar

Değişkenler	\bar{X}	S	Test Değerleri
Cinsiyet			
Erkek	5,0696	±1,2438	t=-1,011
Kadın	5,2753	±1,0337	p=0,314
Eğitim			
Lisans (4. Sınıf)	5,1451	±1,1366	t=-1,120
Lisansüstü	5,4069	±1,0106	p=0,265
Gelir			
0-500₺	5,1750	±1,0785	F=0,154
501-1000₺	5,0933	±1,1643	p=0,857
1001₺ ve üzeri	5,0176	±1,1973	
Hedeflenen Meslek			
Akademisyen	5,3593	±0,9885	t=1,471
Diğer	5,0645	±1,1473	p=0,144

Araştırmaya yönelik potansiyel memnuniyeti boyutunda kadın katılımcıların erkeklerden daha yüksek puan aldıkları görülmektedir. Ancak test değerlerine bakıldığında bu farkın istatistiksel olarak anlamlı olmadığı görülmektedir (t=-1,011 p=0,314). Lisansüstü eğitim almakta olan katılımcı puanları, lisans eğitimi almakta olan katılımcılara göre daha yüksek olmasına rağmen, bu farklılık da istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır (t=-1,120 p=0,265). Gelir değişkenine bakıldığında alınan aritmetik ortalama puanlarının birbirine yakın olduğu görülmüştür, gelir gruplarına göre anlamlı bir fark bulunmamaktadır (F=0,154 p=0,857). Hedeflenen meslek değişkenine göre, akademisyenlik hedefleyen katılımcıların aritmetik ortalama puanları, diğer meslekleri hedefleyen katılımcıların aritmetik ortalama puanlarından daha yüksektir. İstatistiksel olarak anlamlı bir fark görülmesi de, akademisyenlik hedefleyen katılımcıların akademik potansiyelden memnuniyet düzeylerinin daha yüksek olduğu yorumu yapılabilir (t=1,47 p=0,144).

Algılanan akademik potansiyel boyutunun demografik değişkenlere göre aldığı aritmetik ortalama puanlarının ve boyut test değerlerinin gösterildiği Tablo 2 aşağıda yer almaktadır.

Tablo 2. Algılanan Akademik Potansiyel Boyutunun Demografik Değişkenlere Göre Aldığı Puanlar

Değişkenler	\bar{X}	S	Test Değerleri
Cinsiyet			
Erkek	5,3130	±1,2438	Z=-1,587
Kadın	5,2753	±1,0337	p=0,113
Eğitim			
Lisans (4. Sınıf)	5,4137	±1,0998	Z=-2,005
Lisansüstü	5,4069	±0,9012	p=0,045
Gelir			
0-500₺	5,3818	±1,1229	X ² =2,522 p=0,283
501-1000₺	5,3511	±0,9715	
1001₺ ve üzeri	5,5941	±1,2730	
Hedeflenen Meslek			
Akademisyen	6,0077	±0,6591	Z=-3,877
Diğer	5,1500	±1,2005	p=0,000

Algılanan akademik potansiyel boyutunun demografik değişkenlere göre aldığı puanlara bakıldığında, erkek katılımcıların kadın katılımcılardan az da olsa daha yüksek aritmetik ortalama puanı aldıkları görülmektedir. Bu fark, istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır (Z=-1,587 p=0,113). Eğitim değişkeninde lisans eğitimi almakta olan katılımcıların, lisansüstü eğitim almakta olan katılımcılardan daha yüksek bir ortalamaya sahip oldukları ve bu farkın istatistiksel olarak da anlamlı olduğu görülmektedir (Z=-2,005 p=0,045). Gelir değişkeninde birbirine yakın olan ortalamaların, istatistiksel olarak anlamlı bir fark oluşturmadığı görülmüştür (X²=2,522 p=0,283). Hedeflenen meslek değişkeni ise önemli bir fark oluşturmuş, akademisyenlik mesleği hedefleyen katılımcıların aldıkları ortalama puanın diğer meslekleri hedefleyen katılımcıların ortalama puanından yaklaşık 1 puan fazla olduğu ve bu farkın istatistiksel olarak da anlamlı olduğu ortaya koyulmuştur (Z=-3,877 p=0,000).

Araştırmaya yönelik kaygı boyutunun demografik değişkenlere göre aldığı aritmetik ortalama puanları ve standart sapmaları ve bu boyuta ilişkin test değerleri Tablo 3'te yer almaktadır.

Tablo 3. Araştırmaya Yönelik Kaygı Boyutunun Demografik Değişkenlere Göre Aldığı Puanlar

Değişkenler	\bar{X}	S	Test Değerleri
Cinsiyet			
Erkek	2,0310	±0,0310	t=-0,258
Kadın	2,0643	±0,7266	p=0,797
Eğitim			
Lisans (4. Sınıf)	2,3180	±0,7158	t=2,744
Lisansüstü	1,7407	±0,1356	p=0,007
Gelir			
0-500₺	2,1425	±0,8477	F=0,154 p=0,857
501-1000₺	2,0238	±0,5936	
1001₺ ve üzeri	1,9949	±0,6666	
Hedeflenen Meslek			
Akademisyen	1,8742	±0,4917	t=-2,388
Diğer	2,1847	±0,8102	p=0,019

Bu puanlara göre, erkek ve kadın katılımcıların aritmetik ortalama puanları arasındaki fark anlamlı bulunmamıştır ($t=-0,258$ $p=0,797$). Eğitim değişkenine göre alınan aritmetik ortalama puanlarına bakıldığında lisans eğitimi almakta olan katılımcıların kaygı düzeyine ilişkin puanlarının lisansüstü eğitim almakta olan katılımcılara göre daha yüksek olduğu görülmüştür. Elde edilen test puanlarına göre bu fark, istatistiksel olarak da önemlidir (**$t=2,744$ $p=0,007$**). Gelir grupları arasında gözlenen en düşük ve en yüksek gelir grupları arasındaki ortalama farkı, istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($F=0,154$ $p=0,857$). Hedeflenen meslek değişkeninde alınan aritmetik ortalama puanlarına bakıldığında akademisyenlik hedefleyen katılımcıların, diğer meslekleri hedefleyen katılımcıların puanlarına göre daha yüksek puan aldıkları görülmüştür. Lisans öğrencilerinin kaygı düzeylerinin daha yüksek olduğu yargısı, istatistiksel olarak da anlamlı görülmüştür (**$t=-2,388$ $p=0,019$**).

Akademik potansiyel memnuniyeti ve algılanan akademik potansiyelin araştırmaya yönelik kaygı üzerine etkisinin regresyon analizi sonuçları Tablo 4'te gösterilmiştir.

Tablo 4. Akademik Potansiyel Memnuniyeti ve Algılanan Akademik Potansiyelin Araştırmaya Yönelik Kaygı Üzerine Etkisi Analizi

Bağımlı Değişken	Bağımsız Değişken	R	R ²	F	p	β	t	P
Araştırmaya Yönelik Kaygı	Akademik Potansiyel Memnuniyeti	0,406	0,165	11,763	0,000	0,081	0,618	0,538
	Algılanan Akademik Potansiyel					-0,466	-3,541	0,001

Regresyon analizi sonucunda araştırmaya yönelik kaygı değişkenindeki değişimin %16,5'i bağımsız değişkenler (akademik potansiyel memnuniyeti ve algılanan akademik potansiyel) tarafından açıklandığı görülmüştür. Ayrıca kurulan modelin açıklayıcı gücünün anlamlılığı açısından da istatistiksel bir problem görülmemiştir ($F=11,763$ $p=0,000$).

Yapılan regresyon analizi sonucunda bağımsız değişkenlerden akademik potansiyel memnuniyetinin olumlu etkisi olduğu ancak bu etkinin istatistiksel olarak anlamlı olmadığı görülmüştür ($\beta=0,081$ $p=0,538$). Algılanan akademik potansiyelinin ise araştırmaya yönelik kaygı üzerinde negatif bir etkiye sahip olduğu ve bu etkinin istatistiksel olarak da anlamlı olduğu tespit edilmiştir ($\beta=-0,466$ $p=0,001$).

6. TARTIŞMA

Bu çalışmada, üniversite öğrencilerinin araştırmaya yönelik inanç ve duygularının, araştırmaya yönelik kaygı düzeyine olan etkisi tespit edilmeye çalışılmıştır. Yapılan çeşitli araştırmalarda, bireylerin yaşamış oldukları kaygıların ve inançların bireylerin akademik araştırmalarını ve akademik potansiyellerini etkilediğine dair sonuçların bulunduğu görülmektedir. Bu araştırmaların bazılarında değinilecek olunursa, Büyüköztürk'ün (1999: 32) yapmış olduğu çalışmaya göre cinsiyet ile kaygı arasında anlamlı bir etki bulunmamış ve aynı zamanda cinsiyet değişkeninin kaygıyı kestirmede önemli bir değişken olmaması nedeniyle değişkenin değerlendirilmesi araştırmanın ikinci aşamasında son bulmuştur. Yapılan bu çalışmada da cinsiyet ile kaygı arasında anlamlı bir etki bulunamamıştır. Bu durum bir önceki çalışmayı doğrular niteliktedir. Büyüköztürk'ün (1997: 459-460) yapmış olduğu bir diğer araştırmaya göre, lisans öğrencilerinin kaygı düzeylerinin lisansüstü öğrencilere göre daha yüksek olduğu görülmüştür. Bu durumun nedeninin ise, lisansüstü öğrencilerin daha fazla araştırma ve benzeri dersler almış olmaları ve daha fazla araştırma ortamında bulunmuş olmaları olarak belirtilmektedir. Yapılan bu çalışmada da, lisans 4. sınıf öğrencilerinin

kaygı puanlarının, lisansüstü öğrencilerinden daha yüksek olduğu bulunmakta ve kaygı düzeyi ile eğitim durumu arasında anlamlı bir ilişkinin olduğu görülmektedir.

Patall ve arkadaşlarının (2014: 58) yapmış olduğu çalışmaya göre, bireylerin akademik potansiyel memnuniyeti bireylerin araştırmaya olan deneyimlerini olumlu etkileyeceği düşünülmüş olsa da, özellikle algılanan düşük akademik potansiyelin yüksek memnuniyet ile ilişkisi zararlı motivasyona neden olabileceği belirtilmektedir. Bu nedenle Patall ve arkadaşlarının yapmış olduğu çalışmada bireylerin akademik potansiyelleri ile memnuniyet arasında anlamlı bir ilişki bulunmamaktadır. Bu çalışmada da benzer şekilde akademik potansiyele yönelik inanç ve duygular ölçeğinin alt boyutu olan memnuniyet boyutunda da akademik potansiyel ve memnuniyet arasında anlamlı bir ilişkinin olmadığı görülmektedir.

7. SONUÇ

Bu çalışmada sağlık yönetimi bölümü 4. sınıf lisans ve lisansüstü öğrencilerinin araştırmaya yönelik inanç ve duygularının araştırmaya yönelik kaygı düzeyleri arasındaki etkisi tespit edilmeye çalışılmıştır. 4. sınıf lisans ve lisansüstü öğrencilerine araştırmaya yönelik inanç ve duygulara ve araştırmaya yönelik kaygı düzeylerine yönelik olarak demografik ifadeler hariç toplam 22 ifade yöneltilmiş, "akademik potansiyel memnuniyeti" ve "algılanan akademik potansiyel" ve "araştırmaya yönelik kaygı" boyutlarıyla değerlendirilmiştir.

Araştırma sonuçlarına göre, bireylerin eğitim durumları yani lisans öğrencisi ya da daha yoğun araştırma eğitimi aldıkları ve görece daha yoğun araştırma sürecinde buldukları varsayılan lisansüstü öğrencilerin algıladıkları akademik potansiyel düzeyleri farklılık göstermektedir. Bu farklılığın lisans öğrencilerinin akademik potansiyellerini daha yüksek algıladıkları yönünde ortaya çıkmış olması, lisansüstü hayata geçiş ile mümkün olan araştırma doğasını daha yakından tanıma, araştırmaya yönelik zorluklarla ve engellerle karşılaşma gibi tecrübelerden genel itibarıyla yoksun oldukları, yani bir çeşit farkındalık eksikliği olarak yorumlanabilir. Bu farkındalığı kazandığı varsayılan bireyler ise, akademik potansiyellerini lisans öğrencilerine nispetle daha düşük algılayarak "rasyonel" bir yaklaşım sergilemişlerdir. Araştırmaya yönelik kaygı düzeyinde ise lisansüstü öğrenciler, lisans öğrencilerine göre daha düşük düzey göstererek, araştırma konusunda daha özgüvenli olduklarını göstermişlerdir. Bu farklılığın arka planında ise çalışma sonuçlarından hareketle, akademisyenlik mesleği hedefleyen kitlenin ağırlıkta olduğu lisansüstü öğrencilerin farkındalıkları ve araştırmaya yönelik tecrübe ve bilgi birikimlerinin daha fazla olmasının yattığı söylenebilir.

Yine çalışma sonucunda elde edilen bulgular ışığında hedeflenen mesleğin de algılanan akademik potansiyel düzey açısından anlamlı fark göstermiş olması, kitlenin öz farkındalıklarının meslek tercihlerinde etkili olduğunu göstermesi açısından önemlidir. Benzer sonuçlara kaygı boyutunda da ulaşılmıştır. Hedefledikleri mesleği akademisyenlik olarak tanımlayan bireylerin araştırmaya yönelik kaygı düzeyleri, diğer meslekleri tercih eden bireylerden daha düşüktür. Yine açıklayıcı olarak akademisyenlik mesleğinin doğasını tanıma, araştırma süreçlerine dâhil olmak gibi yorumlarda bulunulabilir. Bununla birlikte, akademisyenlik mesleğini hedefleyen bireylerin akademik potansiyellerini diğer meslekleri tercih eden bireylerden yüksek olması; ölçeklerin orijinalinde yer almayan ancak araştırma açısından önemli olduğu düşünülerek ölçeğin demografik soruları arasına eklenen “hedeflenen meslek” kriteri bu anlamda kendini ispat etmiş, anlamlı farklılıklara sebep olduğunu göstermiştir.

Çalışmanın üzerine kurulmuş olduğu araştırmaya yönelik inanç ve duyguların iki boyutu olan “akademik potansiyel memnuniyeti” ve “algılanana akademik potansiyel”in, “araştırmaya yönelik kaygı” düzeyini etkilediğine yönelik model doğrulanmıştır. Araştırmaya yönelik kaygı düzeyinin %16,5’lik kısmı araştırmaya yönelik inanç ve tutumlar tarafından açıklanabilmekte, geri kalan %83,5’lik kısmı ise başka değişkenler tarafından etkilenmektedir.

Çalışma sonucunda elde edilen bulgular ve bulgulara yönelik yorumlar çerçevesinde, belirli bir düzeyin üzerine çıktığında başarısızlık gibi sonuçlara sebep olabilen ve genellikle olumsuz bir duygu durumu olarak belirtilen kaygı düzeyini kontrol etmenin yolları arasında bireylerin kendilerini ve hedefledikleri meslekleri tanıyarak, araştırma yöntemlerine ve metotlarına hâkimiyet geliştirerek sağlanabileceği söylenebilir. Dolayısıyla araştırma yöntem ve metotlarına ilişkin derslerin ve tecrübelerin bu sürece katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

KAYNAKÇA

- Akın, A., Akın, Ü. ve Yıldız, B., (2014). Akademik Potansiyele Yönelik İnanç ve Duygular Ölçeğinin Türkçe Versiyonunun Geçerlik ve Güvenirliliği, Bartın Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 3(2): 49-62.
- Beane, J. A. (1994). Cluttered Terrain: The Schools Interest in The Self. In T. M. Brinphaupt & R. P. Lipka (Eds.), Changing The Self: Philosophies, Techniques, and Experiences. Suny Series: Studying The Self (pp. 69–87), Albany: State University of New York Press.

- Büyüköztürk, Ş., (1997). Araştırmaya Yönelik Kaygı Ölçeğinin Geliştirilmesi, Eğitim Yönetimi, 3(4): 453-464. Erişim Tarihi ve Saati: 14.02.2017-18:42<http://dergipark.ulakbim.gov.tr/kuey/article/view/5000050958/5000048190>
- Cüceloğlu D., (1991). İnsan ve Davranışı, Remzi Kitabevi, İkinci Basım, İstanbul.
- Doğan M., (1996). Büyük Türkçe Sözlük, İz Yayıncılık, Onbirinci Baskı, İstanbul.
- Dweck, C. S., (1986). Motivational Processes Affecting Learning. American Psychologist, 41: 1040-1048.
- Eren, E., (2001). Örgütsel Davranış ve Yönetim Psikolojisi, Beta Basım Yayım Dağıtım, İstanbul.
- Güneş, A., (2005). Kur'an Işığında Düşünce, İnanç ve İfade Hürriyeti, Fırat Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi, 10(1), 1-36.
- Hökelekli H., (2010). Din Psikolojisi, Anadolu Üniversitesi Web Ofset, Birinci Baskı, Eskişehir.
- Izard, C. E. and Tomkinns, S. S., (1966). Affect and Behavior : Anxiety as a Negative Affect. Anxiety and Behavior (third ed.) Edit. C. D. Spielberger. New York : Academic Press Inc. 81-125.
- Karacoşkun, M. D., (2004). Dini İnanç-Dini Davranış İlişkisine Sosyo-Psikolojik Yaklaşımlar, Din Bilimleri Akademik Araştırma Dergisi. 4(3): 23-36.
- Karataş Z., Arslan, D., ve Karataş E.M. (2014). Öğretmenlerin Sürekli, Durumluk Kaygı ve Bitişik Eğitim Kaygılarının İncelenmesi. Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri, Educational Sciences: Theory & Practice, 14(1): 229-248.
- Köknel Ö., (1988). Zorlanan İnsan - Kaygı Çağında Stres, Altın Kitaplar, Dördüncü Basım, İstanbul.
- Masaroğlu, G. ve Koçakgöl, M., (2011) Psikoloji Sözlüğü, Nobel Kitabevi, Ankara.
- Patall E. A., Awad, G. H. and Cestone, C. M., (2014). Academic Potential Beliefs and Feelings: Conceptual Development and Relations with Academic Outcomes. *Self and Identity*, (13)1, 58-80.
- Saracaloğlu, A.S., (2008). Lisansüstü Öğrencilerin Akademik Gütülenme Düzeyleri, Araştırma Kaygıları ve Tutumları ile Araştırma Yeterlikleri Arasındaki İlişki, Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 5(2): 179-208.
- Saracaloğlu, A. S., Varol, S. R. ve Ercan, İ. E., (2005). Lisansüstü Eğitim Öğrencilerinin Bilimsel Araştırma Kaygıları Araştırma ve İstatistiğe

Yönelik Tutumları ile Araştırma Yetenekleri Arasındaki İlişki, Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi Dergisi, Özel Sayı: 1. Erişim Tarihi ve Saati: 15.02.2017-17:30 <http://dergipark.gov.tr/download/article-file/234997>

http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.58a302be9134d6.68514411 Erişim Tarihi ve Saati: 14.02.2017, 16:35